

УДК 378.147.091.31:378.091.26-057.875

ВПЛИВ РІЗНОМАНІТНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА УСПІШНІСТЬ СТУДЕНТІВ 1 ТА 2 КУРСІВ ПРИ ВИВЧЕННІ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ В ЗДМУ

М. Б. Вовченко

Запорізький державний медичний університет

INFLUENCE OF DIFFERENT TEACHING METHODS ON PROGRESS OF 1ST AND 2ND YEAR STUDENTS IN THE STUDY OF HUMAN ANATOMY IN ZSMU

M. B. Vovchenko

Zaporizhzhia State Medical University

У роботі наведено дані щодо покращення успішності студентів у вищій школі, яка пов'язана з підвищенням ефективності професійної підготовки студентів завдяки використанню різноманітних методів навчання на кафедрі анатомії людини, оперативної хірургії та топографічної анатомії в ЗДМУ.

The paper presents the data on improving academic performance of students in the higher school, which is associated with the increase of the effectiveness of professional training of students through the use of various teaching methods at the Department of Human Anatomy, Operative Surgery and Topographic Anatomy of ZSMU.

Вступ. Фундаментом всіх медичних знань є анатомія людини. Однак, незважаючи на багатотисячлітню історію вивчення тіла людини, методика викладання даних про будову органів і систем людського організму до кінця ще не розроблена. В деяких університетах вже давно існують педагогічні кафедри, які займаються вивченням методик викладання та навчання, фізики, хімії, математики і т. д. Про ці методики написані різноманітні монографії та дисертації, в яких розглядаються питання послідовності, обсягу, наочності і деталі викладання всіх елементів навчання. Однак кафедри методики навчання анатомії людини поки ніде не існують.

Між тим актуальність розробки наукових методик навчання та створення такої кафедри на сучасному етапі розвитку медичних наук обговорюються серед науковців. Кількість інформації про будову тіла людини постійно збільшується і, незважаючи на досить великий штат анатомів у всіх країнах світу, намагання передати весь обсяг інформації, особливо в довготривалу пам'ять студентів, часто виявляється безуспішним.

До 3-го курсу втрачається більше 60 % знань, які раніше отримав студент. Зусилля навіть хороших ви-

кладачів і студентів часто виявляються не дуже продуктивними. Студентами забуваються анатомічні знання, здобуті раніше, якщо вони не використовують цю інформацію під час підготовки на клінічних дисциплінах. Але часу і умов на повторне вивчення анатомії на старших курсах вже немає або їх недостатньо. Розраховувати на спадкоємність викладання дисципліни і повторюваність знань складно. Необхідно створити умови навчання і контролю, при яких на клінічних кафедрах кожен студент мав би достатній рівень анатомічних базових знань.

Основна частина. Аналізуючи методологію, методи, послідовність, обсяг, наочність викладання і систему контролю знань студентів з анатомії людини в медичному вузі, доходиш висновку, що всі структурні педагогічні рівні предмета перевірені часом, відпрацьовані й необхідні. У той же час вони потребують постійного вивчення, корекції і вдосконалення з метою поліпшення якості навчання. Процес вдосконалення якості навчання повинен бути безперервним. Необхідно, щоб основні положення предмета студент чув і читав неодноразово і без зусиль міг їх відтворити по пам'яті через рік і більше років. Потрібні методичні посібники з текстовими та креслярськими зразками (шаблонами) відповідей на головну інформацію для довготривалого запам'ятовування.

© М. Б. Вовченко

Навчально-методичні посібники для керованої самопідготовки студентів на кафедрі анатомії людини, не замінюючи існуючі підручники і не знижуючи обсягу і рівня вимог, дозволяють провести інтенсифікацію навчального процесу, в умовах скорочення годин у навчальній програмі.

Традиційним, класичним методом вивчення анатомії є анатомічний препарат, завдяки якому студент більш детально вивчає його зовнішню та внутрішню будову, а також топографію. Цей метод вивчення анатомії людини є найбільш ефективним для вивчення як окремого органа, так і всієї цілісності організму людини. Але на даний час надходження препаратів на кафедри медичних університетів різко обмежене і це пов'язано з недостатньо вдосконаленою базою деяких законів України, щодо передачі тіла померлого в медичні університети для подальшого вивчення студентами. Препарування та опис препарату вимагають від студента великих витрат часу. В деяких випадках препарування можливо замінити гарним музейним препаратом, муляжем, інтерактивною дошкою або іншим посібником. Для цього вкрай необхідне посилення матеріального фінансування кафедр анатомії для придбання нових сучасних наочних посібників з усіх розділів анатомії. Потрібна модернізація кафедр з оснащенням їх сучасними наочними муляжами.

Нові методи навчання, які широко впроваджуються на даний час в предмет анатомії і пов'язані з розвитком променевої, ультразвукової, ендоскопічної анатомії і комп'ютерних технологій, мають велике значення. Надалі їх застосування буде тільки посилюватися у зв'язку з необхідністю вивчення анатомії на живому організмі. Наукові дослідження кафедр повинні проводитися із залученням студентів до СНО, і бути природним продовженням навчального процесу, спрямованого на поліпшення якості освіти. Необхідне створення навчальних кабінетів "клінічної анатомії", з демонстрацією сучасних методів дослідження. Потрібне нове матеріальне оснащення кафедр сучасним навчальним та науковим обладнанням.

Обсяг інформації, який представлений по кожному розділу предмета анатомії, регламентується і студент повинен вміти знайти і показати на трупі або на окремих препаратах, дати їм латинську назву і пояснити функцію. Студенти за півтора року навчання повинні вивчити понад 1000 анатомічних базових утворень тіла людини. Насправді студентам доводиться запам'ятовувати набагато більше, якщо враху-

вати топографічні, функціональні та клінічні поняття. Завантаженість I і особливо II семестрів висока, резерву часу практично немає. У III семестрі вивчення елементів майже в 2 рази менше, але потрібно враховувати складність вивчення периферійної нервової системи, судин і головне велику кількість додаткової інформації про функціональне та клінічне значення досліджуваних деталей органів. Однак при вивченні периферичних нервів резерв часу є на повторення перед іспитами опорно-рухового апарату, органів і судин, що нами було враховано при підготовці методичних вказівок. Необхідно знаходити резерви часу в обсязі навчального плану на повторення. Повторюваність – одна з основних умов довготривалого запам'ятовування студентами навчального матеріалу. Необхідно, на нашу думку, повернутись до традиційних сесій, де у студентів є час на вивчення матеріалу при підготовці до екзаменів.

Наочність викладання має провідне значення для розуміння і запам'ятовування навчального матеріалу. Не випадково анатомічні підручники і атласи так насичені яскравими кольоровими фотографіями і різноманітними ілюстраціями. Скільки нирку (цілу або розрізану) не змалюєш з атласу і підручника, все одно не зрозумієш зв'язок її елементів і функцію. В анатомії назріла гостра необхідність створення сучасних моделей органів і систем тіла людини, з використанням інженерних і математичних технологій. Це напрямок анатомії людини в даний час ще знаходиться в зародковому стані, хоча по деяких розділах вже є непогані малюнки нервової системи, нефрона і деяких інших органів. На нашій кафедрі ми вже близько 30 років розробляємо та впроваджуємо метод аналогових опорних схем органів і систем, які рекомендуємо для запам'ятовування студентам у своїх методичних посібниках у вигляді креслярського шаблону відповіді. Дані схеми є опорою для запам'ятовування базових елементів будови і функціональних взаємозв'язків. Ці схеми студенти малюють на самопідготовці і потім по пам'яті на практичних заняттях. Вони користуються великою популярністю у студентів, оскільки розвивають образне мислення і є базою для довготривалого запам'ятовування з використанням зорової, моторної та логічної пам'яті.

Висновок. Таким чином, основним завданням для викладачів кафедри анатомії людини є цілеспрямоване використання різноманітних методичних форм навчання для забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців в майбутньому.

Література

1. Волошин М. А. Розвиток когнітивних здібностей студентів при вивченні анатомії людини / М. А. Волошин, М. С. Щербаков, О. А. Апт // Галицький лікарський вісник. – 2013. – Т. 20, число 1 (частина 2). С. – 105–106.
2. Волошин М. А. Формування практичних навичок у студентів I курсу при вивченні анатомії людини / М. А. Волошин, Є. І. Холодна, І. Ф. Штанько // Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладах України на новому етапі : матеріали X ювілейної Всеукраїнської навчально-наукової конференції з міжнародною участю – Тернопіль : Укрмедкнига, 2013. – С. 239–240.
3. Высоцкий Ю. А. Рейтинговая оценка знаний по 100-бальной шкале / Ю. А. Высоцкий, Л. А. Болгова, В. И. Курьшин // Журнал теоретической и практической медицины. – 2010. – Т. 8. – С. 291.
4. Современные подходы к организации учебного процесса на кафедре анатомии человека / И. В. Гайворонский, Г. И. Ничипорук, Л. П. Тихонова, И. Н. Кузьмина // Журнал теоретической и практической медицины. – 2010. – Т. 8. – С. 292–294.

Отримано 04.02.14